

Styret i Handelsbanken
Postboks 1342 Vika
0113 OSLO

VÅR REFERANSE
19/1939

DERES REFERANSE

DATO
09.10.2019

Merknader - endelig rapport

Til grunn for disse merknadene ligger Finanstilsynets foreløpige rapport av 18. juni 2019 etter stedlig tilsyn i Handelsbanken 27. og 28. mars 2019 og filialens kommentarer til rapporten i brev av 12. september 2019.

Formålet med tilsynet var å gjennomgå filialens styring og kontroll av risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering, herunder etterlevelsen av hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift.

Finanstilsynet har følgende merknader etter det stedlige tilsynet:

Organisering

Den svenske konsernledelsen besluttet i september 2017 å etablere en ny konserngruppe med ansvar for å styrke arbeidet innenfor bekjempelse av finansiell kriminalitet (FCP), som blant annet har ansvaret for å legge til rette for å sikre etterlevelse av EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv. På lokalt nivå i Norge er det leder av forretningsområdet IT & Infrastruktur som innehar funksjonen som filialens hvitvaskingsansvarlig og lokal ansvarlig for FCP. Vedkommende sitter i filialens ledergruppe og rapporterer direkte til filialsjefen. Det operative ansvaret og gjennomføring av antihvitvaskingsarbeidet i den norske filialen er delegert til en egen AML-enhet. Gitt de mange pågående tiltak, identifiserte avvik, forbedringsområder og fremdriftsplan i filialens handlingsplan for etterlevelse på AML-området, stilte Finanstilsynet i foreløpig rapport spørsmål om den samlede kapasiteten og kompetansen er tilstrekkelig til å snarlig innfri målet om full etterlevelse av hvitvaskingsreglene.

Finanstilsynet noterer fra filialens svarbrev at filialen har besluttet å tilføre AML-området vesentlig flere ressurser, både i form av fast bemanning og prosjektressurser, samt at filialen i tillegg har styrket juridisk avdeling med en dedikert AML-advokat. Videre noterer Finanstilsynet at filialen har mulighet til tilgang på flere ressurser gjennom samarbeid med konsernets sentrale AML-enhet. Finanstilsynet tar til etterretning at filialen vurderer at dette samlet sett vil være tilstrekkelig til å innfri målet om full regletterlevelse.

Opplæring

I foreløpig rapport kommenterte Finanstilsynet at inspeksjonen etterlot et inntrykk av at bankens opplæring er på et relativt overordnet nivå og i begrenset grad tilpasset risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering. Finanstilsynet stilte på flere områder spørsmål ved bankens etterlevelse av hvitvaskingsregelverket i foreløpig rapport og ba av den grunn filialen vurdere og kommentere hvorvidt filialens opplæringsprogram er adekvat og tilstrekkelig hva gjelder innhold, omfang og ressurser.

I filialens svarbrev redegjøres det nærmere for filialens AML-opplæring. Finanstilsynet tar til etterretning at det lokale opplæringsprogrammet er tilpasset virksomheten i Norge og lokale risikoforhold, og at filialen gir generell opplæring til alle ansatte, i tillegg til opplæring som er særskilt tilpasset AML-kontakter og øvrige ansatte på bankkontor, ansatte i lokal AML-enhet, ansatte i interne avdelinger, filialens ledergruppe og filialstyret.

Rutiner og retningslinjer

Finanstilsynet gjennomgikk oversendte rutiner og retningslinjer i forkant av det stedlige tilsynet. I foreløpig rapport ble det påpekt at rutineverket fremsto fragmentert og lite operativt. Finanstilsynet noterer fra filialens svarbrev at de operative rutineene ikke ble fremlagt, og at dette kan være grunnen til Finanstilsynets oppfatning. I filialens svarbrev redegjøres det nærmere for oppsettet i rutineene.

Under det stedlige tilsynet påpekte Finanstilsynet at det var uhensiktsmessig å benytte risikoscoren "lav" dersom filialen ikke benyttet forenklede kundetiltak. Dette øker sjansen for ulik praksis ettersom hvitvaskingsregelverket gir føringer for hvordan forenklede kundetiltak kan gjennomføres. I filialens svarbrev hevdes dette å være en viktig funksjon for at filialen skal kunne ha oversikt over sammensetning av risiko i den totale kundeporteføljen.

Finanstilsynet tar filialens redegjørelse vedrørende rutiner og retningslinjer til etterretning, men understreker at filialen plikter til enhver tid å ha rutiner og retningslinjer for etterlevelse av norsk hvitvaskingslovs forpliktelser. Finanstilsynet understreker også at det er viktig at rutineene gir tydelige føringer og unngår skjønnsmessige begreper der det kan skape tolkningstvil og ulik praksis, herunder ved bruk av lav risikoscore. Finanstilsynet legger til grunn at filialen gjennom rutineverket må sikre at ansatte gis veiledning i hvordan etterlevelse skal dokumenteres.

Elektronisk transaksjonsovervåking

Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på stor avstand mellom det den styrende dokumentasjonen på området beskrev og den faktiske bruken av elektronisk transaksjonsovervåking, og på at lav kvalitet på den elektroniske overvåkingen kan ha medført mangelfull løpende oppfølging av kunder og transaksjoner. Finanstilsynet kommenterte blant annet at banken kun benyttet en begrenset del av funksjonaliteten i AML-systemet. Finanstilsynet noterte seg kompensierende tiltak banken hadde iverksatt gjennom bruk av andre systemløsninger.

Det fremkommer av filialens svar at den har prioritert videreutvikling av AML-systemet slik at det kan oppfylle filialens krav til en helhetlig metodikk for bruk av elektronisk kunde- og transaksjonsovervåking, og at filialen har undervurdert tiden dette ville ta. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport

om status på iverksettelsen av den planlagte utvidelsen av regelsettet for kunde- og transaksjons-
overvåkning og har fra filialens svar notert seg at nytt regelsett, med en betydelig økning i antall
regler, ble iverksatt ultimo juni 2019. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

Finanstilsynet ba i foreløpig rapport filialen etablere rutiner for månedlig kontroll av kunde-
registeret mot PEP-lister. Det fremkommer av filialens svar at kunderegisteret kontrolleres halvårlig
mot PEP-lister, og at filialen avventer løsning for forbedret kvalitet på PEP-listene i fjerde kvartal
2019 før den iverksetter månedlig kontroll. Finanstilsynet forventer at filialen iverksetter månedlig
kontroll av kunderegisteret mot PEP-lister i fjerde kvartal 2019.

Mistenkelige forhold – undersøkelse og rapportering

Finanstilsynet ba i foreløpig rapport filialen kommentere sine rutiner for å håndtere mistenkelige
transaksjoner, herunder filialens rutiner for å undersøke transaksjoner før de gjennomføres.
Finanstilsynet har merket seg filialens redegjørelse.

Videre pekte Finanstilsynet i foreløpig rapport på at et lavt antall rapporter om mistenkelige forhold
(MT-rapporter) til ØKOKRIM kan være indikasjoner på underrapportering av mistenkelige forhold,
sammenholdt med bankens størrelse og eksponering for hvitvaskingsrisiko. Finanstilsynet
understrekte at dette kan være indikasjoner på at filialen i for liten grad identifiserer mistenkelige
forhold som er knyttet til mer sofistikerte metoder da en stor andel av MT-rapportene innsendt i
2018 hadde "Kontante transaksjoner" som mistankegrunnlag.

Finanstilsynet noterer seg fra filialens svar på foreløpig rapport at filialen har gjort betydelige
investeringer for å styrke filialens evne til å identifisere, undersøke og rapportere om mistenkelige
forhold i løpet av 2017 og 2018, og videre inn i 2019. Det har etter filialens vurdering resultert i
flere identifiserte mistenkelige forhold, bedre dokumenterte nærmere undersøkelser og flere
meldinger til ØKOKRIM. Videre tar Finanstilsynet til etterretning filialens vurdering at den høye
andel "Kontante transaksjoner" reflekterer bankens forretningskonsept med personlig betjening og
nettverk av bankkontorer, og at det ikke nødvendigvis er indikasjon på at filialen i for liten grad
identifiserer mistenkelige forhold knyttet til sofistikerte metoder.

Dokumentasjon av kundetiltak og stikkprøvekontroller

Finanstilsynet gjennomførte stikkprøvekontroller i forbindelse med det stedlige tilsynet for å
undersøke filialens etterlevelse av regelverk og rutiner. Stikkprøvekontrollen viste at kvaliteten på
dokumentasjonen var varierende, og Finanstilsynets funn indikerer at det er klare mangler i
etterlevelsen av filialens regelverk og rutiner.

Filialen erkjenner i sitt svarbrev at det forekommer feil og mangler, og at filialen har utfordringer
knyttet til en tilfredsstillende etterlevelse av regelverk og rutiner, men at det etter filialens vurdering
er færre mangler i stikkprøvekontrollene enn det Finanstilsynet la til grunn i foreløpig rapport.
Filialen har i flere av sakene innhentet dokumentasjon og gjort vurderinger av denne, men at den
ikke alltid har lyktes med å dokumentere vurderingene. Finanstilsynet minner om bankens
dokumentasjonsplikt både når det gjelder risikobaserte tiltak og registrering og lagring av
opplysninger og dokumenter, jf. §§ 9 og 30 i hvitvaskingsloven. Finanstilsynet tar til etterretning at
filialens internrevisor nå finner færre mangler i sine stikkprøvekontroller.

Avslutning

Finanstilsynet vurderer at filialen brukte unødvendig lang tid etter kritiske merknader i forbindelse med stedlig tilsyn i 2010 og 2013, samt påpekninger fra bankens interne andre – og tredje forsvarslinje siden 2014, før den iverksatte nødvendige tiltak på AML-området. Finanstilsynet merker seg filialens svar om at filialen tar sitt samfunnsansvar når det gjelder forebygging av økonomisk kriminalitet meget alvorlig, og at den ikke er fornøyd med resultatene av iverksatte tiltak så langt på AML-området. Finanstilsynet noterer videre at filialen etter det stedlige tilsynet har etablert et nytt omfattende prosjekt ("FCP-prosjekt RN") under konsernets globale initiativ som i praksis omfatter hele AML-området i filialen.

Som omtalt i denne rapporten, har filialen fremdeles gjenstående punkter når det gjelder etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket. Finanstilsynet presiserer at det er filialens øverste ledelses ansvar å påse og sørge for at regelverket til enhver tid etterleves. Finanstilsynet forutsetter at prosjektarbeidet prioriteres slik at iverksatte tiltak får de forventede og ønskede effektene.

Filialen bes innen 30. juni 2020 bekrefte at "FCP prosjekt RN" er gjennomført i henhold til plan som omtalt i filialens brev.

Finanstilsynet ber om å motta kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets merknader blir behandlet.

Kopi av dette brevet bes sendt til intern og ekstern revisor.

For Finanstilsynet

Linda Støle Hårstad
seksjonssjef

Irene Støback Johansen
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi: Finansinspektionen, Sverige